

PRESUDA SUDA

17. rujna 2002. (*)

„Slobodno kretanje osoba – Radnik migrant – Pravo boravka članova obitelji radnika migranta – Pravo djece da nastave školovanje u državi članici domaćinu – Članci 10. i 12. Uredbe (EEZ) br. 1612/68 – Građanstvo Europske unije – Pravo boravka – Direktiva 90/364/EEZ – Ograničenja i uvjeti”

U predmetu C-413/99,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku, na temelju članka 234. UEZ-a, koji je uputio Immigration Appeal Tribunal (Imigracijski žalbeni sud, Ujedinjena Kraljevina) u postupku koji se pred tim sudom vodi između

Baumbasta,

Osobe R

i

Secretary of State for the Home Department,

o tumačenju članka 18. UEZ-a i članka 12. Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika unutar Zajednice (SL L 257, str. 25.),

SUD,

u sastavu: G. C. Rodríguez Iglesias, predsjednik, P. Jann, F. Macken (izvjestitelj), N. Colneric i S. von Bahr (predsjednici vijeća), C. Gulmann, D. A. O. Edward, A. La Pergola, J.-P. Puissochet, M. Wathelet, V. Skouris, J. N. Cunha Rodrigues i C. W. A. Timmermans, suci,

nezavisni odvjetnik: L. A. Geelhoed,

tajnik: L. Hewlett, administratorica,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli:

- za g. i gđu Baumbast, Mariju Fernandu Sarmiento i Idanellu Baumbast, N. Blake, *QC* i L. Fransman, *QC*, koje je ovlastio M. Davidson, *Solicitor*, i za osobu R, N. Blake, *QC* i S. Harrison, *Barrister*, koje je ovlastio B. Andonian, *Solicitor*,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, J. E. Collins, u svojstvu agenta, i P. Saini, *Barrister*,
- za njemačku vladu, W.-D. Plessing i B. Muttelsee-Schön, u svojstvu agenata,

– za Komisiju Europskih zajednica, N. Yerrell i C. O'Reilly, u svojstvu agenata,
uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja g. i gđe Baumbast, Marije Fernande Sarmiento i Idanelle Baumbast, osobe R, vlade Ujedinjene Kraljevine i Komisije na raspravi održanoj 6. ožujka 2001.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 5. srpnja 2001.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 28. svibnja 1999., koje je Sud zaprimio 28. listopada 1999., Immigration Appeal Tribunal (Imigracijski žalbeni sud) uputio je Sudu na temelju članka 234. UEZ-a četiri prethodna pitanja o tumačenju članka 18. UEZ-a i članka 12. Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika unutar Zajednice (SL L 257, str. 2.).
- 2 Ta pitanja su bila postavljena u okviru dva spora: jedan između g. i gđe Baumbast, Marije Fernande Sarmiento i Idanelle Baumbast (u daljnjem tekstu: obitelj Baumbast), s jedne strane i s druge strane Secretaryja of State for the Home Department (ministar unutarnjih poslova, Ujedinjena Kraljevina) (u daljnjem tekstu: ministar unutarnjih poslova); drugi između osobe R i navedenog ministra unutarnjih poslova u pogledu odbijanja potonjeg da izda dozvolu boravka na državnom području Ujedinjene Kraljevine.

Pravni okvir

Zakonodavstvo Zajednice

- 3 Članak 17. UEZ-a predviđa:
„1. Ovime se ustanovljuje građanstvo Unije. Svaka osoba koja ima državljanstvo neke države članice građanin je Unije. Građanstvo Unije dodaje se nacionalnom državljanstvu i ne zamjenjuje ga.
2. Građani Unije uživaju prava i podliježu dužnostima predviđenima ovim Ugovorom.” [neslužbeni prijevod]
- 4 Članak 18. stavak 1. UEZ-a predviđa da svaki građanin Unije ima pravo slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, podložno ograničenjima i uvjetima utvrđenima u Ugovoru o EZ-u i mjerama usvojenima radi njegove provedbe.
- 5 Članci 10. do 12. Uredbe br. 1612/68 predviđaju kako slijedi:

„Članak 10.

1. Sljedeće osobe, neovisno o svojem državljanstvu, imaju pravo pridružiti se radniku koji je državljanin jedne države članice, a zaposlen je na državnom području druge države članice:

(a) bračni drug i njihovi potomci koji nisu navršili 21 godinu ili su uzdržavanici;

(b) srodnici radnika i njegovog bračnog druga u uzlaznoj liniji koji su uzdržavanici.

2. Države članice potiču ulazak svakog člana obitelji koji nije obuhvaćen odredbama stavka 1., ako ga navedeni radnik uzdržava ili ako je u državi iz koje dolazi živio u zajedničkom domaćinstvu s tim radnikom.

3. Za potrebe stavaka 1. i 2. radniku mora za njegovu obitelj biti dostupno stanovanje koje se smatra primjerenim za nacionalne radnike u regiji u kojoj je zaposlen, pri čemu ova odredba ne smije dovesti do diskriminacije između nacionalnih radnika i radnika iz drugih država članica.

Članak 11.

Kada državljanin države članice radi kao nesamostalno zaposlena ili samozaposlena osoba na državnom području druge države članice, njegov bračni drug i djeca koja nisu navršila 21 godinu ili ih radnik uzdržava imaju pravo raditi kao nesamostalno zaposlene osobe na cijelom području te države članice, čak i ako nisu državljani nijedne države članice.

Članak 12.

Djeca državljanina jedne države članice koji je zaposlen ili je bio zaposlen na državnom području druge države članice, ako borave na državnom području te države, imaju pravo pristupa općem obrazovanju, naukovanju i strukovnom osposobljavanju pod istim uvjetima kao državljani te države.

Države članice podupiru sve napore čiji je cilj da se djeci tih radnika omogući pohađanje navedenih programa pod najboljim mogućim uvjetima.” [neslužbeni prijevod]

6 Na temelju članka 1. stavka 1. Direktive Vijeća 90/364/EEZ od 28. lipnja 1990. o pravu boravka (SL 1990 L 180, str. 26.), države članice priznaju pravo boravka državljanima država članica koji ne uživaju to pravo prema drugim odredbama prava Zajednice i članovima njihovih obitelji, kako je određeno u članku 1. stavku 2. te direktive, pod uvjetom da oni sami i članovi njihovih obitelji imaju zdravstveno osiguranje koje pokriva sve rizike u državi članici domaćinu i da imaju dostatna sredstva kako ne bi postali opterećenje za sustav socijalne skrbi države članice domaćina tijekom boravka.

7 Drugi podstavak članka 1. stavka 1. Direktive 90/364 predviđa da se sredstva iz prvog podstavka smatraju dostatnima kada su viša od razine ispod koje država članica domaćin priznaje socijalnu pomoć svojim državljanima, uzimajući u obzir osobnu

situaciju podnositelja zahtjeva, i ako je to potrebno, osobne okolnosti osoba prihvaćenih u smislu članka 1. stavka 2. te direktive.

8 Treći podstavak članka 1. stavka 1. Direktive 90/364 predviđa da, ako se drugi podstavak ne može primijeniti, sredstva podnositelja zahtjeva smatraju se dostatnima ako su viša od najniže mirovine socijalnog osiguranja koju plaća država članica domaćin.

9 Članak 1. stavak 2. Direktive 90/364 predviđa:

„Sljedeće osobe, neovisno o svojem državljanstvu, imaju pravo nastaniti se u drugoj državi članici uz nositelja prava boravka:

(a) bračni drug i njihovi potomci koji su uzdržavanici;

(b) srodnici nositelja prava boravka i njegovog bračnog druga u uzlaznoj liniji koji su uzdržavanici.” [neslužbeni prijevod]

10 Članak 3. Direktive 90/364 predviđa da pravo boravka traje tako dugo dok korisnici tog prava ispunjavaju uvjete utvrđene u članku 1. te direktive.

Nacionalno zakonodavstvo

11 Članak 7. stavak 1. Immigration Acta 1988 (Zakon o imigraciji iz 1988.) predviđa:

„Osoba ne treba dozvolu za ulazak ili boravak u Ujedinjenoj Kraljevini u skladu s [Immigration Actom 1971] (Zakon o imigraciji iz 1971.), ako na to ima pravo na temelju izravno primjenjivog prava Zajednice ili na temelju bilo kojih odredaba donesenih na temelju članka 2. stavka 2. European Communities Acta 1972 (Zakon o Europskim zajednicama iz 1972.).”

12 Članak 3. Immigration (European Economic Area) Ordera 1994 (Uredba EGP-a o imigraciji (1994.), SI 1994, br. 1895; dalje u tekstu: Uredba EGP-a) utvrđuje opće načelo u skladu s kojim se državljanima države potpisnice Sporazuma o europskom gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992. (SL 1994 L 1, str. 3., dalje u tekstu: Sporazum o EGP-u) i članovima njihovih obitelji mora odobriti ulaz u Ujedinjenu Kraljevinu već samo po predloženoj važeće osobne iskaznice ili putovnice.

13 U skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe EGP-a, „osoba koja ispunjava uvjete” ima pravo boraviti u Ujedinjenoj Kraljevini dok posjeduje takav status. To se pravo primjenjuje na članove obitelji uključujući bračne drugove na temelju članka 4. stavka 2. Uredbe EGP-a.

14 U skladu s člankom 6. Uredbe EGP-a, „osoba koja ispunjava uvjete” jest osobito državljanin države potpisnice Sporazuma o EGP-u koji je u Ujedinjenoj Kraljevini zaposlen kao radnik.

15 Točka 255. United Kingdom Immigration Rulesa (Pravila o imigraciji) (House of Commons Paper 395), koje je Parlament Ujedinjene Kraljevine donio 1994., dalje u tekstu: Pravila o imigraciji) predviđa:

„Državljanin države članice EGP-a (osim studenata) i član njegove obitelji kojemu je izdana dozvola boravka ili boravišna isprava koja vrijedi tijekom razdoblja od pet godina i koji je ostao u Ujedinjenoj Kraljevini u skladu s odredbama Uredbe EGP-a iz 1994. tijekom razdoblja od četiri godine te i dalje tamo boravi može podnijeti zahtjev da mu se u dozvolu boravka ili boravišnu ispravu (ovisno o slučaju) unese odobrenje boravka na državnom području Ujedinjene Kraljevine na neodređeno vrijeme.”

Glavni postupak

Predmet Baumbast

- 16 Gđa Baumbast, kolumbijska državljanka, udala se u svibnju 1990. za g. Baumbasta, njemačkog državljanina u Ujedinjenoj Kraljevini. Njihovu obitelj čine dvije kćeri, starija, Maria Fernande Sarmiento, koja je biološka kći gđe Baumbast i ima kolumbijsko državljanstvo, i mlađa, Idanella Baumbast, koja ima dvojno, njemačko i kolumbijsko državljanstvo.
- 17 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da su se za potrebe zahtjeva za prethodnu odluku stranke glavnog postupka dogovorile da, u pogledu pitanja prava Zajednice, Mariju Fernandu Sarmiento treba smatrati članom obitelji g. Baumbasta. Zato je u odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku ona navedena kao jedno od dvoje djece u toj obitelji.
- 18 U lipnju 1990. članovima obitelji Baumbast izdana je dozvola boravka u trajanju od pet godina. Između 1990. i 1993. g. Baumbast se bavio gospodarskom djelatnošću u Ujedinjenoj Kraljevini, najprije kao nesamostalno zaposlena osoba, a zatim kao direktor vlastitog poduzeća. Međutim, kako je poduzeće propalo, a on sam nije mogao naći dovoljno dobro plaćen posao u Ujedinjenoj Kraljevini, od 1993. je bio zaposlen u njemačkim kompanijama u Kini i Lesotu. Iako je od tada g. Baumbast s vremena na vrijeme tražio posao u Ujedinjenoj Kraljevini, do datuma izdavanja zahtjeva za prethodnu odluku njegova se profesionalna situacija nije promijenila.
- 19 G. i gđa Baumbast su u vrijeme nastanka činjenica iz glavnog postupka posjedovali kuću u Ujedinjenoj Kraljevini i njihova su djeca tamo išla u školu. Nisu primali nikakva socijalna davanja, a kako su imali sveobuhvatno zdravstveno osiguranje u Njemačkoj, putovali su tamo na liječničke preglede kad je bilo potrebno.
- 20 U svibnju 1995. gđa Baumbast je podnijela zahtjev za dozvolu stalnog boravka („indefinite leave to remain”) u Ujedinjenoj Kraljevini za sebe i za druge članove svoje obitelji. U siječnju 1996. ministar unutarnjih poslova odbio je produljiti dozvolu boravka za g. Baumbasta i boravišne isprave za gđu Baumbast i njezinu djecu.
- 21 Protiv te je odluke 12. siječnja 1998. uložena žalba pred Immigration Adjudicatorom (Ujedinjena Kraljevina). On je ustanovio da g. Baumbast nije ni radnik ni osoba koja bi imala opće pravo boravka u skladu s Direktivom 90/364. Što se tiče djece, Adjudicator je odlučio da ona imaju neovisno pravo boravka na temelju članka 12. Uredbe br. 1612/68. Osim toga, on je presudio da je gđa Baumbast uživala pravo boravka u razdoblju u kojem su njezina djeca uživala prava na temelju članka 12. te uredbe. Prema Adjudicatoru, prava gđe Baumbast proizlazila su iz obaveze država

članica na temelju te odredbe da se potiču inicijative koje omogućavaju djeci da školovanje u državi članici domaćinu nastave u najboljim uvjetima.

- 22 G. Baumbast je protiv odluke Adjudicatora podnio žalbu pred Immigration Appeal Tribunalom (Imigracijski žalbeni sud). Ministar unutarnjih poslova podnio je protužalbu pred tim sudom protiv odluke Adjudicatora u pogledu gđe Baumbast i njezinih dvoje djece.

Osoba R

- 23 Osoba R, američka državljanica, ima iz svog prvog braka s francuskim državljaninom dvoje djece koja imaju dvojno, francusko i američko državljanstvo. Ona se 1990. preselila u Ujedinjenu Kraljevinu kao supruga državljanina Zajednice koji ostvaruje prava koja su mu dodijeljena Ugovorom o EZ-u i odobren joj je boravak u Ujedinjenoj Kraljevini do listopada 1995.
- 24 Osoba R i njezin prvi suprug razveli su se u rujnu 1992., ali kako u to vrijeme ministar unutarnjih poslova nije poduzeo nikakve mjere koje bi utjecale na njezin useljenički status, ona je nastavila boraviti u Ujedinjenoj Kraljevini. U rješenju o brakorazvodu predviđeno je da djeca moraju ostati sa svojom majkom u Engleskoj i Walesu u razdoblju od najmanje pet godina nakon datuma razvoda i nakon toga onoliko dugo koliko se stranke međusobno dogovore. Nakon razvoda djeca su imala redoviti kontakt sa svojim ocem, koji još uvijek boravi i radi u Ujedinjenoj Kraljevini i koji s njihovom majkom dijeli odgovornost za njihov odgoj s emotivnog i financijskog stajališta.
- 25 Iz spisa u glavnom postupku također proizlazi da je tijekom boravka u Ujedinjenoj Kraljevini osoba R kupila kuću i otvorila arhitektonski studio za unutarnje uređenje u koji je uložila znatan iznos novca. Godine 1997. sklopila je novi brak s državljaninom Ujedinjene Kraljevine.
- 26 U listopadu 1995. je u ime i za račun osobe R i njezine dvije kćeri podnesen zahtjev za dozvolu stalnog boravka u Ujedinjenoj Kraljevini. Djeci je 3. prosinca 1996. pravo na neograničen boravak u Ujedinjenoj Kraljevini odobreno kao članovima obitelji radnika migranta. Zahtjev osobe R bio je odbijen jer je ministar unutarnjih poslova smatrao da obiteljska situacija nije tako iznimna da bi opravdala provedbu njegovih diskrecijskih ovlasti. Po njegovom mišljenju djeca su bila dovoljno mlada da su se mogla prilagoditi na život u Sjedinjenim Američkim Državama ako bi se morala tamo pridružiti svojoj majci.
- 27 Između ostalog u okviru tužbe podnesene pred Immigration Adjudicatorom protiv odluke ministra unutarnjih poslova da se osobi R ne dozvoli neograničen boravak javilo se pitanje narušava li to odbijanje prava koja njezina djeca imaju na temelju prava Zajednice da se školuju i žive u Ujedinjenoj Kraljevini i pravo na obiteljski život. Adjudicator je tu tužbu odbio odlukom na koju se osoba R žalila pred Immigration Appeal Tribunalom (Imigracijski žalbeni sud).

Prethodna pitanja

28 Smatrajući da sporovi koji se pred njim vode ovise o tumačenju članka 18. Uredbe EZ-a br. 1612/68, Immigration Appeal Tribunal (Imigracijski žalbeni sud) odlučio je prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„Zajednička pitanja u oba predmeta

1. (a) Imaju li djeca građanina Europske unije koja su i sama građani Unije i koja su se u državi članici nastanila i pohađala osnovnu školu dok je njihov otac (ili roditelj) imao pravo boravka kao radnik u drugoj državi članici čiji nije državljanin („država domaćin”), pravo boravka u državi domaćinu radi školovanja u okviru općeg obrazovanja, u skladu s člankom 12. Uredbe Vijeća br. 1216/68?

(b) Pod pretpostavkom da se odgovor na prethodno pitanje razlikuje s obzirom na to:

(i) jesu li njihovi roditelji razvedeni;

(ii) da je samo jedan od roditelja građanin Europske unije i taj roditelj više nije radnik u državi domaćinu;

(iii) da sama djeca nisu građani Europske unije;

koje kriterije trebaju primijeniti nacionalna tijela?

2. Ako djeca imaju pravo boraviti u državi domaćinu radi školovanja u okviru općeg obrazovanja u skladu s člankom 12. Uredbe Vijeća br. 1216/68, treba li obavezu države domaćina da „potiče inicijative koje omogućavaju takvoj djeci da svoje školovanje u državi članici domaćinu nastave u najboljim uvjetima” [neslužbeni prijevod] tumačiti tako da omogućava roditelju koji je primarni skrbnik („primary carer”), bez obzira na to je li građanin Unije ili nije, da s njima boravi kako bi se olakšalo ostvarivanje tog prava bez obzira na to:

(i) jesu li njihovi roditelji razvedeni; ili

(ii) njihov otac koji je građanin Europske unije više nije radnik u državi domaćinu?

Pitanja koja se odnose na predmet Baumbast

3. (a) Ima li s obzirom na činjenično stanje u predmetu, g. Baumbast kao državljanin Europske unije pravo boravka, koje se u skladu s člankom 18. UEZ-a (bivši članak 8.a) izravno primjenjuje u drugoj državi članici Unije, ako više nema pravo boravka kao radnik u skladu s člankom 39. UEZ-a (bivši članak 48.) i ako nema pravo boravka u državi domaćinu na temelju nijedne druge odredbe prava Zajednice?

(b) Ako je odgovor potvrđan, imaju li njegova supruga i djeca u skladu s tim izvedeno pravo boravka, zaposlenja i druga prava?

- (c) Ako je odgovor potvrđan, imaju li ta prava na temelju članaka 11. i 12. Uredbe (EEZ-a) br. 1612/68 ili na temelju drugih odredbi prava Zajednice (i ako da, kojih)?
4. (a) Pod pretpostavkom da odgovor na prethodno pitanje nije povoljan za građanina Unije, zadržavaju li njegovi članovi obitelji izvedena prava koja su, kao članovi obitelji, izvorno stekli kad su se radniku pridružili u Ujedinjenoj Kraljevini?
- (b) Ako je odgovor potvrđan, koji se uvjeti primjenjuju?"

Dopuštenost prva dva prethodna pitanja

- 29 Najprije treba ustanoviti da iz očitovanja podnesenih Sudu proizlazi da su između početka glavnog postupka i zahtjeva za prethodnu odluku gđa Baumbast i njezino dvoje djece te osoba R dobili dozvole za stalni boravak u Ujedinjenoj Kraljevini. U slučaju osobe R, dozvola je odobrena vjerojatno zbog njezinog braka s državljaninom Ujedinjene Kraljevine, iako nacionalni sud u tom smislu nije dostavio nikakva pojašnjenja. Tako samo g. Baumbast nije dobio dozvolu stalnog boravka.
- 30 U tim okolnostima valja ispitati jesu li dopuštena prva dva prethodna pitanja koja je uputio nacionalni sud.
- 31 Postupak predviđen u članku 234. UEZ-a način je suradnje između Suda i nacionalnih sudova zahvaljujući kojem Sud dostavlja nacionalnim sudovima tumačenja prava Zajednice koja su im potrebna za rješavanje sporova (vidjeti presudu od 8. studenog 1990., Gmurzynska-Bscher, C-231/89, Zb., str. I-4003., t. 18.).
- 32 Proizlazi da je isključivo na nacionalnim sudovima pred kojima se vodi postupak i koji moraju preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena da, uvažavajući posebnosti svakog pojedinog predmeta ocijene nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude i relevantnost pitanja koja postavljaju Sudu. Posljedično, ako se pitanja koja su uputili nacionalni sudovi odnose na tumačenje prava Zajednice, Sud u načelu mora donijeti odluku (vidjeti osobito gore navedenu presudu Gmurzynska-Bscher, t. 19. i 20.).
- 33 Stoga u okviru podjele sudskih funkcija između nacionalnih sudova i Suda, predviđene u članku 234. UEZ-a, iako Sud odlučuje o prethodnom pitanju a da načelno ne mora ispitivati okolnosti u kojima su nacionalni sudovi bili navedeni da mu postave pitanja i u kojima namjeravaju primijeniti odredbu prava Zajednice čije su tumačenje zatražili od Suda (vidjeti gore navedenu presudu Gmurzynska-Bscher, t. 22.).
- 34 Drugačije bi bilo samo ako je postupak iz članka 234. UEZ-a zloupotrijebljen, a odluka suda donesena putem umjetno iskonstruiranog spora ili ako je očito da se odredbe prava Zajednice upućene Sudu na tumačenje ne mogu primijeniti bilo izravno ili neizravno na okolnosti postupka (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu Gmurzynska-Bscher, t. 23., i presudu od 17. lipnja 1997., Giloy, C-130/95, Zb., str. I-4291., t. 22.).

- 35 Točno je da je dozvola stalnog boravka u Ujedinjenoj Kraljevini bila odobrena gđi Baumbast i njezinoj djeci 23. lipnja 1998., što znači čak i prije odluke nacionalnog suda od 28. svibnja 1999., kao i osobi R nešto kasnije na neprecizirani datum.
- 36 Međutim, iz očitovanja podnesenih na raspravi proizlazi da su dozvole izdane u skladu s britanskim pravom i da nije bilo riješeno pitanje u pogledu prava koja dotičnim osobama dodjeljuje pravo Zajednice.
- 37 Također treba ustvrditi da su pitanja bila postavljena u okviru stvarnog spora i da je nacionalni sud dostavio Sudu opis njihovog činjeničnog i pravnog okvira, kao i razloge koji su ga doveli do stajališta da mu je odgovor na ta pitanja nužan za donošenje odluke.
- 38 Iz gore navedenog proizlazi da su prva dva pitanja koja je postavio nacionalni sud dopuštena.

Prvo pitanje

- 39 Svojim prvim pitanjem nacionalni sud u biti pita imaju li djeca građanina Europske unije koja su se nastanila u državi članici dok je njihov roditelj imao pravo boravka kao radnik migrant u toj državi članici, pravo u njoj boraviti kako bi se školovala u okviru općeg obrazovanja u skladu s člankom 12. Uredbe br. 1612/68, a osim toga pita utječe li na ta prava činjenica da su se roditelji u međuvremenu razveli, da je samo jedan roditelj građanin Unije i da taj roditelj više nije radnik migrant u državi domaćinu ili da sama djeca nisu državljani Unije.

Očitovanja podnesena Sudu

- 40 Iako priznaju da pravo boravka i pravo na upis u obrazovni sustav države članice domaćina koja su utvrđena u člancima 10. i 12. Uredbe br. 1612/68 nisu neograničena, osoba R i obitelj Baumbast tvrde da su uvjeti za ostvarivanje prava iz članka 12. te uredbe u predmetima u glavnom postupku ispunjeni. Naime, u predmetu osobe R ništa ne ukazuje na to da su djeca prestali biti članovi obitelji njihovog oca koji i dalje radi u državi članici domaćinu. U predmetu Baumbast jedina okolnost koja bi mogla navesti na zaključak da su djeca prestala ispunjavati uvjete iz članka 12. te uredbe je ta da njihov otac više ne radi u toj državi. Međutim, u skladu s presudom od 15. ožujka 1989., Echernach i Moritz, C-389/87 i C-390/87, Zb., str. 723., ta okolnost nije relevantna za zadržavanje njihovih prava.
- 41 Vlada Ujedinjene Kraljevine i njemačka vlada također tvrde da prava koja dijete radnika migranta stječe u skladu s člankom 12. Uredbe br. 1612/68 nastavljaju u načelu postojati čak i kada roditelji napuste državu članicu domaćina.
- 42 Njemačka vlada tvrdi, međutim, da u skladu s gore navedenom presudom Echernach i Moritz, samo kada nije moguće nastaviti školovanje u državi članici podrijetla, članak 12. Uredbe br. 1612/68 priznaje djetetu neovisno pravo boravka.
- 43 U pogledu predmeta osobe R, vlada Ujedinjene Kraljevine osobito tvrdi da djeca osobe R imaju pravo boravka u Ujedinjenoj Kraljevini na temelju članka 12. Uredbe

br. 1612/68 zbog toga što, iako su osoba R i njihov otac razvedeni, on i dalje ostvaruje prava kao radnik migrant u Ujedinjenoj Kraljevini.

- 44 Što se tiče predmeta osobe R, Komisija tvrdi da čak i ako su roditelji razvedeni, dok jedan od njih zadržava status radnika migranta u državi domaćinu, djeca i dalje imaju pravo boravka na temelju članka 10. Uredbe br. 1612/68 i članka 12. te uredbe.
- 45 U pogledu predmeta Baumbast, Komisija tvrdi da u skladu s gore navedenom presudom Echternach i Moritz, dijete radnika migranta zadržava status člana obitelji toga radnika u smislu Uredbe br. 1612/68 kada se djetetova obitelj vrati u državu članicu podrijetla, a dijete ostane u državi članici domaćinu kako bi nastavilo školovanje koje ne bi moglo nastaviti u državi članici podrijetla.
- 46 Prema mišljenju Komisije, iako su činjenice u predmetu Echternach i Moritz bile iznimne, zbog toga što dijete nije moglo nastaviti školovanje u državi članici podrijetla, Sud je primijenio široko tumačenje članka 12. Uredbe br. 1612/68. Situacija s djecom u obitelji Baumbast nije bitno različita od situacije u navedenoj presudi Echternach i Moritz i stoga na prvi pogled nema nijednog razloga koji bi doveo do drugačijeg rezultata. Komisija zaključuje da ako Sud ostane pri tumačenju koje je donio u toj presudi, djeca iz obitelji Baumbast mogu nastaviti boraviti u Ujedinjenoj Kraljevini kako bi ostvarivala svoja prava koja im jamči članak 12. Uredbe br. 1612/68.

Ocjena Suda

- 47 Kako bi se dao koristan odgovor na prvo pitanje, valja napraviti razliku između dvije situacije koje tvore osnovu pitanja nacionalnog suda.
- 48 Najprije treba podsjetiti da članak 1. stavak 1. Uredbe br. 1612/68, koji se odnosi na status radnika migranta, predviđa da svaki državljanin države članice, bez obzira na svoje boravište, ima pravo prihvatiti zaposlenje i obavljati posao kao nesamostalno zaposlena osoba na državnom području druge države članice.
- 49 Što se tiče s jedne strane predmeta Baumbast, iz spisa proizlazi da se taj predmet razlikuje od predmeta osobe R u tome što g. Baumbast, koji je njemački državljanin i koji je obavljao poslovnu aktivnost kao zaposlena i samostalno zaposlena osoba u Ujedinjenoj Kraljevini više godina te nastavlja tamo živjeti, više ne radi u Ujedinjenoj Kraljevini. U tim okolnostima nacionalni sud pita mogu li njegova djeca nastaviti školovanje u Ujedinjenoj Kraljevini na temelju odredbi članka 12. Uredbe br. 1612/68.
- 50 U tom smislu valja podsjetiti da cilj Uredbe br. 1612/68, odnosno sloboda kretanja radnika, zahtijeva najbolje moguće uvjete integracije obitelji radnika Zajednice u društvo države članice domaćina, kako bi se ta sloboda zajamčila u skladu s načelom slobode i dostojanstva (vidjeti presudu od 13. studenog 1990., Di Leo, C-308/89, Zb., str. I-4185., t. 13.).
- 51 Kao što je Sud istaknuo u točki 21. gore navedene presude Echternach i Moritz, da bi takva integracija uspjela nužno je da dijete radnika Zajednice ima mogućnost školovati se u državi članici domaćinu, što je izričito utvrđeno u članku 12. Uredbe br. 1612/68, kako bi bilo u stanju uspješno završiti to školovanje.

- 52 U okolnostima kao što su one u predmetu Baumbast, sprječavanje djeteta državljanina Unije da nastavi školovanje u državi članici domaćinu odbijanjem dozvole boravka može odvratiti tog državljanina od ostvarivanja prava na slobodno kretanje utvrđenoga u članku 39. UEZ-a pa bi, dakle, predstavljalo prepreku za učinkovito ostvarivanje slobode zajamčene Ugovorom o EZ-u.
- 53 Istina je da je Sud u gore navedenoj presudi Echernach i Moritz istaknuo da dotično dijete ne može, nakon povratka njegovog oca u državu članicu podrijetla tamo nastaviti školovanje zbog nepriznavanja diploma, a takvim zaključkom Sud je u biti želio osigurati u skladu s ciljem integracije članova obitelji radnika migranata iz Uredbe br. 1612/68, da dijete jednog od tih radnika može ići u školu i nastaviti daljnje školovanje u državi članici domaćinu, pod uvjetima koji nisu diskriminirajući, kako bi mogao uspješno završiti školovanje (vidjeti također presudu od 27. rujna 1988., Komisija/Belgija, C-42/8, Zb., str. 5445., t. 10.).
- 54 Naime, dozvoliti djeci državljanina Unije koja su u situaciji kao što su djeca g. Baumbasta da se nastave školovati u državi članici domaćinu samo kada nije moguće da školovanje nastave u svojoj državi članici podrijetla, nije u suprotnosti samo s tekstom članka 12. Uredbe br. 1612/68, koji predviđa pravo pristupa na obrazovanje za djecu državljanina države članice koji je zaposlen ili je bio zaposlen na državnom području druge države članice, već i sa samim duhom te odredbe.
- 55 U skladu s tim, usko tumačenje te odredbe koje predlaže njemačka vlada ne može se prihvatiti.
- 56 U pogledu pitanja može li činjenica da djeca nisu građani Unije utjecati na odgovor na prvo pitanje, valja upozoriti da u skladu s člankom 10. Uredbe br. 1612/68, potomke radnika Zajednice koji nisu navršili 21 godinu ili su uzdržavanici, bez obzira na njihovo državljanstvo, treba smatrati članovima njegove obitelji koji imaju pravo pridružiti se tom radniku i da u skladu s tim imaju pravo biti prihvaćeni u školski sustav u skladu s člankom 12. te uredbe.
- 57 Osim toga, pravo da se pridruže radniku migrantu koje imaju njegova supruga i njihovi potomci koji nisu navršili 21 godinu ili su uzdržavanici treba tumačiti tako da to pravo uživaju kako potomci toga radnika tako i potomci njegove supruge. Usko tumačenje te odredbe na način da se samo zajednička djeca radnika migranta i njegove supruge imaju pravo s njima nastaniti, bilo bi protivno gore navedenom cilju Uredbe br. 1612/68.
- 58 U pogledu, s druge strane, predmeta osobe R, dotična djeca uživaju, kao članovi obitelji radnika koji je državljanin jedne države članice i zaposlen je na državnom području druge države članice, pravo boravka i pravo školovanja na temelju članaka 10. i 12. Uredbe br. 1612/68.
- 59 Naime, kao što to proizlazi iz točke 50. ove presude, tim se odredbama nastoji olakšati integraciju radnika migranta i njegove obitelji u državi članici domaćinu kako bi se postigao cilj Uredbe br. 1612/68, odnosno sloboda kretanja radnika u skladu s načelima slobode i dostojanstva.

- 60 Iako su se osoba R i njezin prvi suprug u međuvremenu razveli, iz spisa proizlazi da je on i dalje zaposlen u Ujedinjenoj Kraljevini i stoga uživa status radnika koji je državljanin jedne države članice, a zaposlen je na državnom području druge države članice u smislu članaka 1. i 10. Uredbe br. 1612/68.
- 61 U tim okolnostima iz odredbi Uredbe br. 1612/68, a posebno iz njezinih članaka 10. i 12., jasno proizlazi da djeca prvog supruga osobe R i dalje imaju pravo boraviti u državi članici domaćinu i pravo u njoj nastaviti školovanje pod istim uvjetima kao državljani te države.
- 62 Činjenica da djeca prvog supruga osobe R s njim ne žive za stalno ne utječe na prava koja imaju na temelju članaka 10. i 12. Uredbe br. 1612/68. Članak 10. te uredbe, koji određuje da član obitelji radnika migranta ima pravo nastaniti se s radnikom, ne zahtijeva da taj član obitelji za stalno živi s radnikom, već samo da se – kako je navedeno u stavku 3. tog članka – smještaj kojim radnik raspolaže može smatrati uobičajenim za smještaj njegove obitelji (vidjeti presudu od 13. veljače 1985., Diatta, C-267/83, Zb., str. 567., t. 18.).
- 63 S obzirom na gore navedeno, na prvo pitanje treba odgovoriti da djeca državljanina Europske unije koja su se nastanila u državi članici dok je njihov roditelj ostvarivao pravo boravka u toj državi članici kao radnik migrant imaju pravo boravka kako bi se tamo školovala u okviru općeg obrazovanja u skladu s člankom 12. Uredbe br. 1612/68. Činjenice da su se roditelji dotične djece u međuvremenu razveli, da je samo jedan od roditelja građanin Unije i da taj roditelj više nije radnik migrant u državi članici domaćinu ili da sama djeca nisu građani, nemaju nikakav učinak u tom pogledu.

Drugo pitanje

- 64 Svojim drugim pitanjem nacionalni sud u biti pita treba li kada djeca imaju pravo boravka u državi članici domaćinu kako bi se školovala u okviru općeg obrazovanja u skladu s člankom 12. Uredbe br. 1612/68, tu odredbu tumačiti tako da omogućava roditelju koji je primarni skrbnik, bez obzira na njegovo državljanstvo, da s njima boravi kako bi se olakšalo ostvarivanje gore navedenog prava iako su se roditelji u međuvremenu razveli ili iako roditelj koji ima status građanina Europske unije više nije radnik migrant u državi članici domaćinu.

Očitovanja podnesena Sudu

- 65 Osoba R i obitelj Baumbast misle da se odredbe prava Zajednice moraju tumačiti široko kako bi prava koja iz njih proizlaze bila učinkovita, a posebno kada se radi o tako temeljnom pravu kao što je obiteljski život. Oni dakle tvrde da kada se radi o maloljetnoj djeci, koja su cijeli svoj život provela živeći sa svojom majkom i s njom i dalje žive, odbijanje da se njoj odobri pravo boravka dok djeci traje školovanje jest kršenje njihovih prava, što narušava ostvarivanje tih prava. Oni također tvrde da je takvo odbijanje neproporcionalno zadiranje u privatni život, što se protivi članku 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje u tekstu: EKLJP).

- 66 Vlada Ujedinjene Kraljevine i njemačka vlada kao i Komisija predlažu Sudu da na drugo pitanje odgovori negativno. Tvrde da iz članka 12. Uredbe br. 1612/68 nije moguće izvesti pravo boravka u korist roditelja koji su državljani države nečlanice. Njihova su prava utvrđena kriterijima koji izravno uređuju ostvarivanje prava slobodnog kretanja. Nakon razvoda ili prestanka zaposlenja bračnog druga koji je državljanin Zajednice kao radnika migranta u državi članici domaćinu, pravo Zajednice ne dodjeljuje bračnom drugu koji je državljanin države nečlanice pravo boravka koje proizlazi iz djetetovog prava na školovanje.
- 67 Prema mišljenju vlade Ujedinjene Kraljevine, u okolnostima u kojima država članica mora dozvoliti, na temelju članka 12. Uredbe br. 1612/68, djeci da u njoj borave kako bi se školovala u okviru općeg obrazovanja, njezinu dužnost da podupire sve napore kako bi omogućila takvoj djeci da nastave školovanje u najboljim mogućim uvjetima nije moguće tumačiti tako da osobi koja o njima skrbi mora dozvoliti da s njima boravi. Vlada Ujedinjene Kraljevine tvrdi da ukoliko bi se ustanovilo da odbijanje takvog prava boravka nepravедno zadire u obiteljski život koji je zaštićen člankom 8. EKLJP-a, Home Office (Ministarstvo unutarnjih poslova) može izdati, odstupajući od Pravila o imigraciji, posebnu dozvolu boravka onom roditelju koji skrbi o djetetu.

Ocjena Suda

- 68 Najprije valja podsjetiti da članak 12. Uredbe br. 1612/68 i prava koja iz njega proizlaze treba tumačiti u okviru strukture i svrhe te uredbe. Očito je iz odredaba uredbe sagledanih u cijelosti, da je u cilju olakšavanja kretanja članova obitelji radnika, Vijeće uzelo u obzir najprije to da je za radnika, gledajući s ljudske strane, važno da ima svoju cijelu obitelj sa sobom i, drugo, da je s bilo kojeg stajališta, važna integracija radnika i njegove obitelji u državi članici domaćinu bez bilo kakve razlike u postupanju u odnosu na državljane te države (vidjeti u tom smislu presudu od 18. svibnja 1989., Komisija/Njemačka, C-249/86, Zb., str. 1263., t. 11.).
- 69 Kao što proizlazi iz odgovora na prvo pitanje, članak 12. Uredbe br. 1612/68 nastoji osobito osigurati da djeca radnika Zajednice mogu, čak i ako je on prestao raditi u državi članici domaćinu, školovati se i, po potrebi, školovanje završiti u toj državi članici.
- 70 Drugo, u skladu sa sudskom praksom Suda, valja podsjetiti da prava koja članovi obitelji radnika Zajednice uživaju na temelju Uredbe br. 1612/68, kao i status radnika migranta u određenim okolnostima mogu i dalje postojati čak i nakon prestanka radnog odnosa (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu Echernach i Moritz, t. 21., i presudu od 12. svibnja 1998., Martínez Sala, C-85/96, Zb., str. I-2691., t. 32.).
- 71 U okolnostima kao što su one u predmetima u glavnom postupku, u kojima djeca imaju na temelju članka 12. Uredbe br. 1612/68 pravo nastaviti školovanje u državi članici domaćinu, dok za roditelje koji su njihovi primarni skrbnici postoji rizik gubitka prava boravka zbog, u jednom slučaju, razvoda od radnika migranta i, u drugom slučaju, jer je roditelj koji je u državi članici domaćinu bio zaposlen kao radnik migrant prestao tamo raditi, jasno je da ako se tim roditeljima uskrati pravo da ostanu u državi članici domaćinu tijekom školovanja njihove djece, to bi za tu djecu značilo da im se uskraćuju prava koje im priznaje zakonodavac Zajednice.

- 72 Osim toga, u skladu sa sudskom praksom Suda, Uredbu br. 1612/68 treba tumačiti u svjetlu obveznog poštovanja obiteljskog života iz članka 8. EKLJP-a. Ta je obveza jedno od temeljnih prava koja, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, priznaje pravo Zajednice (vidjeti gore navedenu presudu Komisija/Njemačka, t. 10.).
- 73 Pravo koje se člankom 12. Uredbe br. 1612/68 priznaje djetetu radnika migranta, da u najboljim mogućim uvjetima nastavi školovanje u državi članici domaćinu nužno podrazumijeva da to dijete ima i pravo na pratnju od strane osobe koja je njegov primarni skrbnik i da, shodno tomu, ta osoba može s njim boraviti u državi članici domaćinu tijekom njegova školovanja. Odbijanjem davanja odobrenja za boravak roditelja koji je primarni skrbnik djeteta koje uživa pravo na nastavak školovanja u državi članici domaćinu, povrijedilo bi se to pravo.
- 74 Što se tiče argumenta Komisije prema kojem pravo boravka ne može biti izvedeno iz članka 12. Uredbe br. 1612/68 u korist osobe koja nije dijete radnika migranta, zbog toga što je posjedovanje toga statusa uvjet *sine qua non* za svako pravo na temelju te odredbe, treba upozoriti da, uzimajući u obzir kontekst i ciljeve kojima teži Uredba br. 1612/68, a posebno njezin članak 12., ta se odredba ne može tumačiti ograničeno (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu Diatta, t. 17.) te je se, u svakom slučaju, ne bi trebalo lišiti njezina korisnog učinka.
- 75 S obzirom na prethodna razmatranja, na drugo pitanje treba odgovoriti da kada djeca imaju pravo boravka u državi članici domaćinu kako bi pohađala nastavu općeg obrazovanja u skladu s člankom 12. Uredbe br. 1612/68, tu odredbu treba tumačiti na način da roditelju koji je primarni skrbnik, bez obzira na njegovo državljanstvo, omogućava da s njima boravi kako bi se olakšalo ostvarivanje tog prava iako su se roditelji u međuvremenu razveli ili iako roditelj koji ima status građanina Europske unije više nije radnik migrant u državi članici domaćinu.

Treće pitanje

- 76 Prvim dijelom svojeg trećeg pitanja nacionalni sud u biti pita može li građanin Europske unije koji više ne uživa pravo boravka u državi članici domaćinu kao radnik migrant, u svojstvu građanina Europske unije, tamo koristiti pravo boravka na temelju izravne primjene članka 18. stavka 1. UEZ-a.

Očitovanja podnesena Sudu

- 77 Prema mišljenju g. Baumbasta, činjenica da pravo slobodnog boravka na državnom području država članica predviđeno u članku 18. UEZ-a podliježe ograničenjima utvrđenim u Ugovoru o EZ-u, ne može tom pravu oduzeti izravan učinak. Tu odredbu treba tumačiti na način da g. Baumbast dok radi izvan Europske unije nastavlja ostvarivati pravo boravka u Ujedinjenoj Kraljevini. Takva primjena članka 18. UEZ-a omogućava ostvarivanje prava na slobodno kretanje iz Ugovora o EZ-u samo na temelju dokaza o državljanstvu, ali ipak ostaje u skladu s već postojećim zakonodavstvom u tom području.
- 78 Vlada Ujedinjene Kraljevine i njemačka vlada tvrde da pravo boravka ne može proizlaziti izravno iz članka 18. stavka 1. UEZ-a. Ograničenja i uvjeti iz toga stavka dokazuju da ta odredba nije bila zamišljena kao autonomna odredba.

- 79 Iako inzistira na političkoj i pravnoj važnosti članka 18. UEZ-a, Komisija tvrdi da su ograničenja te odredbe razvidna iz samog njezinog teksta, a posebno prvog stavka. S obzirom na sadašnje stanje prava Zajednice, pravo na kretanje i boravak koje je utvrđeno u tom članku uvjetovano je već postojećim primarnim i sekundarnim pravilima o određivanju kategorija osoba kojima se to pravo može priznati. Ta su prava još uvijek povezana s gospodarskom djelatnošću ili s dostatnim sredstvima. S obzirom da je premisa za treće pitanje da g. Baumbast ne raspolaže nijednom drugom odredbom prava Zajednice na kojoj bi mogao temeljiti svoje pravo boravka u Ujedinjenoj Kraljevini, Komisija zaključuje da se u sadašnjem stanju prava i u takvim okolnostima on ne može uspješno pozivati na članak 18. UEZ-a.

Ocjena Suda

- 80 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, pravo državljana države članice da uđu na državno područje druge države članice i da tamo borave predstavlja pravo koje je izravno dodijeljeno Ugovorom o EZ-u ili, ovisno o slučaju, odredbama koje su donesene za njegovu provedbu (vidjeti osobito presudu od 8. travnja 1976., Royer, C-48/75, Zb., str. 497., t. 31.).
- 81 Iako je prije stupanja na snagu Ugovora o Europskoj uniji Sud pojasnio da to pravo boravka koje izravno dodjeljuje Ugovor o EZ-u, podliježe uvjetu da dotična osoba obavlja gospodarsku djelatnost u smislu članaka 48., 52. ili 59. Ugovora o EZ-u (koji su nakon izmjene postali članci 39. UEZ-a, 43. UEZ-a i 49. UEZ-a) (vidjeti presudu od 5. veljače 1991., Roux, C-363/89, Zb., str. I-273., t. 9.), kasnije je Ugovorom o EZ-u uvedeno građanstvo Unije i člankom 18. stavkom 1. UEZ-a dodijeljeno je pravo svim građanima na slobodno kretanje i boravak na državnom području država članica.
- 82 U skladu s člankom 17. člankom 1., sve osobe s državljanstvom jedne od država članica su građani Unije. Status građanina Unije predodređen je da bude temeljni status državljana država članica (vidjeti u tom smislu presudu od 20. rujna 2001., Grzelczyk, C-184/99, Zb., str. I-6193., t. 31.).
- 83 Osim toga, Ugovor o Europskoj uniji ne zahtijeva da građani Unije obavljaju profesionalnu djelatnost kao zaposlene ili samozaposlene osobe kako bi uživali prava iz drugog dijela Ugovora o EZ-u u vezi s građanstvom Unije. Nadalje, ne postoji nijedan element u tekstu Ugovora koji bi omogućio zaključak da su građani Unije koji su se nastanili u drugoj državi članici kako bi se tamo zaposlili lišeni, po prestanku takvog zaposlenja, prava koja su im dodijeljena Ugovorom o EZ-u na temelju tog građanstva.
- 84 U pogledu posebice prava boravka na državnom području država članica predviđenog u članku 18. stavku 1. UEZ-a, valja podsjetiti da je to pravo izravno priznato svakom građaninu Unije prema jasnoj i detaljnoj odredbi Ugovora o EZ-u. G. Baumbast ima stoga pravo da se kao državljanin države članice i slijedom toga kao građanin Unije poziva na članak 18. stavak 1. UEZ-a.
- 85 Doduše, to se pravo boravka za građane Unije na državnom području druge države članice dodjeljuje uz poštovanje ograničenja i uvjeta utvrđenih u Ugovoru o EZ-u i u mjerama usvojenima radi njegove primjene.

- 86 Međutim primjena ograničenjâ i uvjetâ iz članka 18. stavka 1. UEZ-a u pogledu ostvarivanja tog prava boravka predmet je sudskog nadzora. U skladu s tim, moguća ograničenja i uvjeti u vezi s tim pravom ne sprječavaju priznanje prava pojedincima na temelju odredaba članka 18. stavka 1. UEZ-a, odnosno prava na koja se oni mogu pozivati i koja su nacionalni sudovi dužni štiti (vidjeti u tom smislu presudu od 4. prosinca 1974., Van Duyn, C-41/74, Zb., str. 1337., t. 7.).
- 87 U pogledu ograničenjâ i uvjetâ koji proizlaze iz odredaba sekundarnog prava, članak 1. stavak 1. Direktive 90/364 predviđa da države članice mogu zahtijevati od državljana države članice koji žele dobiti pravo boravka na njihovom državnom području da oni sami i članovi njihovih obitelji imaju zdravstveno osiguranje koje pokriva sve rizike u državi članici domaćinu te da imaju dostatna sredstva kako tijekom svojeg boravka ne bi postali teret sustavu socijalne pomoći države članice domaćina.
- 88 Što se tiče primjene tih uvjeta za predmet Baumbast, valja istaknuti da iz spisa proizlazi da g. Baumbast obavlja djelatnost kao zaposlena osoba u državama nečlanicama za njemačka poduzeća i da ni on, ni njegova obitelj nisu koristili sustav socijalne pomoći u državi članici domaćinu. U tim okolnostima nije bilo osporavano da g. Baumbast ispunjava uvjet postojanja dostatnih sredstava utvrđen u Direktivi 90/364.
- 89 Što se tiče uvjeta u vezi sa zdravstvenim osiguranjem, iz spisa proizlazi da su g. Baumbast i članovi njegove obitelji pokriveni sveobuhvatnim zdravstvenim osiguranjem u Njemačkoj. Izgleda da je Immigration Adjudicator ustanovio da to zdravstveno osiguranje ne može obuhvatiti hitne zdravstvene usluge koje se pružaju u Ujedinjenoj Kraljevini. Na nacionalnom sudu je da provjeri je li to točno u svjetlu Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1408/71 od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe i njihove obitelji koji se kreću unutar Zajednice (SL L 149, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 5., str. 7.). Posebnu pozornost valja obratiti na članak 19. stavak 1. točku (a) te uredbe kojim se na trošak nadležne države članice jamči pravo za zaposlenu ili samozaposlenu osobu, koja boravi na državnom području druge države članice koja nije nadležna država članica, a čije stanje zahtijeva liječenje na državnom području države članice boravišta, na davanja koja za slučaj bolesti u naravi osiguravaju ustanove potonje države.
- 90 U svakom slučaju, ograničenja i uvjeti iz članka 18. stavka 1. UEZ-a i Direktive 90/364 temelje se na ideji da se ostvarivanje prava boravka za građane Unije može podrediti legitimnim interesima država članica. U tom smislu, prema četvrtoj uvodnoj izjavi Direktive 90/364 korisnici prava boravka ne smiju postati neprimjeren teret za javne financije države članice domaćina.
- 91 Međutim, ta se ograničenja i uvjeti moraju primijeniti u skladu s ograničenjima koja nameće pravo Zajednice i u skladu s općim načelima toga prava, a posebno s načelom proporcionalnosti. To znači da nacionalne mjere koje se donose na tom području moraju biti prikladne i nužne za postizanje željenog cilja (vidjeti u tom smislu presudu od 2. kolovoza 1993., Alluè i dr., C-259/91, C-331/91 i C-332/91, Zb., str. I-4309., t. 15.).

- 92 U pogledu primjene načela proporcionalnosti na činjenice u predmetu Baumbast, valja najprije podsjetiti da nije bilo osporavano da g. Baumbast raspolaže dostatnim sredstvima u smislu Direktive 90/364; drugo, da je više godina radio i stoga zakonito boravio u državi članici domaćinu, najprije kao zaposlena osoba, a nakon toga kao samostalno zaposlena osoba; treće, da je u tom razdoblju u državi članici domaćinu boravila i njegova obitelj, koja je tamo ostala čak i nakon prestanka njegove djelatnosti kao zaposlene i samostalno zaposlene osobe u toj državi; četvrto, da ni g. Baumbast ni članovi njegove obitelji nisu postali teret za javne financije države članice domaćina i peto, da g. Baumbast i njegova obitelj imaju sveobuhvatno zdravstveno osiguranje u drugoj državi članici Unije.
- 93 U tim okolnostima odbiti omogućiti g. Baumbastu ostvarivanje prava boravka koje mu je dodijeljeno člankom 18. stavkom 1. UEZ-a, na temelju odredaba Direktive 90/364 s obrazloženjem da njegovo zdravstveno osiguranje ne pokriva hitne medicinske usluge koje se pružaju u državi članici domaćinu, značilo bi neproporcionalno zadiranje u ostvarivanje toga prava.
- 94 Na prvi dio trećeg pitanja treba stoga odgovoriti da građanin Europske unije koji više ne uživa pravo boravka u državi članici domaćinu kao radnik migrant može, u svojstvu građanina Europske unije, tamo koristiti pravo boravka na temelju izravne primjene članka 18. stavka 1. UEZ-a. Ostvarivanje toga prava podliježe ograničenjima i uvjetima iz te odredbe, ali nadležna tijela, a kada je to potrebno i nacionalni sudovi, moraju osigurati da se ta ograničenja i uvjeti primjenjuju u skladu s općim načelima prava Zajednice, osobito s načelom proporcionalnosti.
- 95 Drugim i trećim dijelom trećeg pitanja, nacionalni sud pita ako g. Baumbast ima pravo boravka na temelju članka 18. stavka 1. UEZ-a, imaju li članovi njegove obitelji pravo boravka na istoj osnovi. S obzirom na odgovore dane na prva dva pitanja, nije potrebno odgovoriti na te dijelove trećeg pitanja.
- 96 S obzirom na odgovor na prvi dio trećeg pitanja, nije potrebno odgovoriti ni na četvrto pitanje.

Troškovi

- 97 Troškovi vlade Ujedinjene Kraljevine, njemačke vlade i Komisije, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudovima koji su uputili zahtjeve, na tim je sudovima da odluče o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

Kao odgovor na pitanja koja mu je Immigration Appeal Tribunal (Imigracijski žalbeni sud) uputio odlukom od 28. svibnja 1999., odlučuje:

- 1. Djeca građanina Europske unije koja su se nastanila u državi članici dok je njihov roditelj ostvarivao pravo boravka kao radnik migrant u toj državi članici imaju pravo tamo boraviti kako bi se tamo školovala u**

okviru općeg obrazovanja, u skladu s člankom 12. Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika unutar Zajednice. Činjenice da su se roditelji dotične djece u međuvremenu razveli, da je samo jedan od roditelja građanin Unije i da taj roditelj više nije radnik migrant u državi članici domaćinu ili da sama djeca nisu građani nemaju nikakav učinak u tom pogledu.

2. Kada djeca imaju pravo boraviti u državi domaćinu radi školovanja u okviru općeg obrazovanja u skladu s člankom 12. Uredbe Vijeća br. 1216/68, tu odredbu treba tumačiti tako da omogućava roditelju koji je primarni skrbnik, bez obzira na njegovo državljanstvo, da s njima boravi kako bi se olakšalo ostvarivanje tog prava iako su se roditelji u međuvremenu razveli ili iako roditelj koji ima status građanina Europske unije više nije radnik migrant u državi članici domaćinu.
3. Građanin Europske unije koji više ne uživa pravo boravka u državi članici domaćinu kao radnik migrant može, u svojstvu građanina Europske unije, tamo koristiti pravo boravka na temelju izravne primjene članka 18. stavka 1. UEZ-a. Ostvarivanje toga prava podliježe ograničenjima i uvjetima iz te odredbe, ali nadležna tijela, a kada je to potrebno i nacionalni sudovi, moraju osigurati da se ta ograničenja i uvjeti primjenjuju u skladu s općim načelima prava Zajednice, osobito s načelom proporcionalnosti.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 17. rujna 2002.

[Potpisi]

* Jezik postupka: engleski